

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. II. Vtrum peccatum mortale sine pœnitentia deleri nequeat, nec unum
peccatum remitti sine alio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

illud 1. Joan. 2. Si quis peccaverit (hoc est quod cumque genere peccati) advocatum habemus apud Patrem Iesum Christum Iustum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. Item, Vincereur quodammodo Deus ab homine si homo peccatum vellet delere, quod Deus delere non vellet, ut ait S. Thomas hic art. 1. in corpore. Unde Novatianorum & Montanistarum error, multum derogat misericordiae Dei, de quo dicitur Joel 2. quod benignus & misericors est, & pater, & multa misericordia, & praevalens super malitia, quod ad praestantiam bonitatis divinae peccatori parentis quidam Interpretes referunt; nempe ut praestabilis eo sensu dicatur, quo excellens: Gracè porro est utraque in tali natura, id est super malitiis penitens: quod sic explicat ibi Hieronymus, ut si nos egerimus penitentiam super peccato, ipsum quoque comminationis penitentiam, & mala quae comminatus est non inferat, nostraque mutatione sententia ipse mutetur. Quod intelligi debet de mutatione extrinseca, & ex parte effectuum quos ad extra producit; Deus enim per nostram penitentiam non mutatur intrinsicè, sed tota mutatio se tenet ex parte nostri; quamvis de nostra ad Deum conversione perinde sequamur, ac si Deus ad nos converteretur. Non tectus ac itique fune marinae petrae injecto, quia per illum & seipsos & naviculam ad rupem attrahunt, ob imperitiam ejus rei, non se putant, ad rupem accedere, sed rupem paulatim ad seipsos appropinquare. Quo exemplo utitur Simplicius in cap. 38. Enchiridii Epicteti quaest. 3.

Contra istam conclusionem, praeter testimonia ex cap. 6. & 10. Epistolae ad Hebraeos, à Novatianis opposita, & disp. 1. art. 1. explicata, obijciunt primum quod Esau non invenit penitentiae locum, licet cum lachrymis quaesivisset eam: ad Hebraeos 12. & Antiochus penitens misericordiam consecutus non fuerit, 2. Machab. 9.

Sed facile responderetur cum D. Thoma hic art. 1. ad 1. quod Esau non verè penituit, quod patet ex hoc quod dixit, venient lachrymae patris mei, & occidam Jacob fratrem meum. Similiter etiam nec Antiochus verè penituit; dolebat enim de culpa praeterita, non propter offensam Dei, sed propter infirmitatem corporalem, quam patiebatur.

Dici etiam potest; prioris loci sensum esse, non potuisse Esau lachrymis suis efficere, ut patrem suum Isaac penitenter benedictionis datae Jacob, ejus retractionem consternatus, & rugiens postulabat, Genes. 27.

Obijciunt secundò: Christus Matth. 12. Marci 3. & Luca 12. ait peccatum in Spiritum Sanctum nunquam remitti, neque in hoc saeculo, neque in futuro, & 1. Joh. 5. sic dicitur: Est peccatum ad mortem: non pro illo dico, ut roget quis, quia scilicet non potest remitti: Ergo sunt aliqua peccata, pro quibus nulla sufficiens est penitentia.

Ad primum dicendum cum D. Thoma 2. 2. quaest. 14. art. 3. quod sicut aliquis morbus dicitur incurabilis secundum naturam morbi, per quem tollitur id per quod morbus potest curari, puta cum morbus tollit virtutem naturae, vel inducit fastidium cibi vel medicinae, licet talem morbum DEUS possit curare. Ita etiam peccatum in Spiritum Sanctum dicitur irremissibile secundum suam naturam, inquantum excludit ea per quae fit remissio peccatorum. (nimirum auxilia divinae gratiae, quorum largitio specialiter Spiritui Sancto tribuitur) Per

hoc tamen non pracluditur via remittendi & sanandi omnipotentia & misericordia Dei; per quam aliquando tales quasi miraculose spiritualiter sanantur. Unde idem est hoc peccatum non remitti, ac difficile remitti; quod enim difficile sit, impossibile moraliter reputatur. Addit S. Doctor hic art. 1. ad 3. dici hoc peccatum irremissibile in hoc saeculo, & in futuro, quia punitur in hoc saeculo, & in futuro.

Ad secundum respondeo cum D. Augustino lib. 1. Retr. cap. 19. & Beda in locum citatum Epistolae D. Joannis, ibi sermonem esse de peccato impenitentiae finalis; quod specialiter vocatur peccatum ad mortem, quia & cum morte temporali conjungitur, & infallibiliter adjunctam habet mortem aeternam; De quo peccato dicit Joannes, Non pro illo dico ut roget quis, quia extenditur extra statum viae, in quo de lege ordinaria non fit remissio. Vel ut alii volunt, per peccatum ad mortem, intelligit peccatum aliquod gravissimum, à quo homines rarissime & difficillimè convertuntur; pro quo non prohibetur absolute ut nullus oret, sed ut non quicumque, sed aliquis magnae sanctitatis vir; cum enim tale delictum gravissimum sit, magno eget deprecatore. Unde Augustinus loco citato docet de nullo quamvis pessimo in hac vita esse desperandum; Quia pro illo (inquit) non imprudenter oratur, de quo non desperatur.

ARTICULUS II.

Utrum peccatum mortale sine penitentia deleri nequeat, nec unum peccatum remitti sine alio?

Dico primò, regulariter & per se loquendo, ad remissionem peccatorum mortalium extra sacramentum, requiri in adultis actum penitentiae formalem, nimirum contritionem, quae doleat de peccatis commissis. Ita D. Thomas hic art. 2. ubi dicit ad remissionem offensa requiri (scilicet regulariter) quod voluntas detestetur peccatum, cum proposito emendae, quod pertinet ad penitentiam formalem. Idque constat manifestissimis Scripturae testimoniis, quibus asseritur non dimitti peccatum absque penitentia: Eccl. 2. Si penitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini. Luca 13. Nisi penitentiam egeritis, omnes simul peribitis.

Extat etiam definitio Tridentini sess. 14. cap. 1. sic dicentis: Fuit penitentia universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam & justitiam assequendam necessaria, illis etiam, qui Baptismi sacramento ablupeverissent. Et rursus cap. 4. Fuit quovis tempore (inquit) ad impetrandam veniam peccatorum; is contritionis motus necessarius. Loquitur autem Concilium de contritione formali liquet, tum ex ejus definitione, quam ibi tradit; tum etiam, quia loquitur de contritione ad sacramentum penitentiae necessaria, quam formalem esse debere, nemo dubitat.

Ratio etiam suffragatur: Homo enim qui se convertit in Deum, non solum tenetur recedere à peccato, ut est malum Dei, & quatenus opponitur bono divino, sed etiam debet recedere ab illo, ut est Dei injuria, & quatenus violat jus divinum; ratio enim naturalis postulat, ut qui injuriam intulit, de ea doleat, & inquantum fieri potest, eam compensare conetur: Sed dolor de

peccato, ut est injuria Dei, & quatenus opponitur juri divino, pertinet ad poenitentiam, & non ad charitatem, quæ solum habet detestari peccatum, in quantum est malum Dei, & prout bono divino contrarium, ut disput. præcedenti art. 3. ostendimus: Ergo regulariter & per se loquendo ad justificationem adulti requiritur actus formalis poenitentiae.

14. Dico secundò per accidens, & in aliquo casu extraordinario, ad remissionem peccatorum sufficere poenitentiam virtutalem.

Probaturs breviter conclusio, contra Melchiorum Canum, & Petrum à Soto, existimantes ad justificationem & remissionem peccatorum, semper & indispensabiliter requiri contritionem, quæ voluntas doleat de peccato, illudque detestetur. si aliquis ita subito raperetur ad martyrium, ut non haberet tempus recogitandi peccata, & eliceret actum charitatis, vel etiam actum attritionis cum actuali martyrio, reciperet gratiam, &

justificaretur: Tum quia, ut in tractatu de Baptismo ostendimus, passio pro Christo suscepta, obtinet vim Baptismi, & confert gratiam ex opere operato: Tum etiam, quia actus charitatis, cum sit actus amicitiae, haberi nequit sine gratia; amicitia enim requirit mutuum amorem, amor verò Dei erga nos, in ordine ad finem supernaturalem, nequit esse sine gratia sanctificante, ut

in tractatu de gratia demonstravimus; unde si aliquis in peccato existens, ex oblivione omnino inculpabiliter existimet se nullum habere peccatum mortale, & actum charitatis eliciat, sine dubio ei remittetur peccatum, & justificabitur sine ullo actu formali poenitentiae, per solam virtutalem poenitentiam in actu charitatis tanquam in aliquo eminentiori contentam. Charitas enim operatur multitudinem peccatorum, ut dicitur 1. Petri 4.

Et 1. Joan. 4. *Qui manet in charitate, in Deo manet*: Non ergo ille qui elicit actum dilectionis super omnia, manet in peccato; alias haberet tunc duos ultimos fines, nempe Deum, ratione charitatis, & creaturam, ratione peccati mortalis; quod implicat, ut in tractatu de ultimo fine ostensum est.

Disput. 1.
art. 6.

15. Addo, non esse improbabile, posse peccatorem actum dilectionis DEI super omnia elicere; subindeque justificari, non tantum si Martyrium subeat, aut peccatorum oblitus sit, aut non advertat, ad eorum detestationem, sed etiam licet actu de illis cogitet, si tunc non urgeat necessitas exercendi formalem actum contritionis, nec insisteret præceptum procurandi justificationem per poenitentiam formalem. Nam si formalis poenitentia non est pro illo instanti necessaria ex præcepto, nulla est ratio cur sine illa nequeat actus formalis dilectionis exerceri: Atqui non constat quod sit ita necessaria ex præcepto, ut debeat adhiberi quotiescumque queritur peccatorum remissio; præceptum enim poenitentiae (ut communiter docent Theologi) non obligat statim post peccatum commissum, aut aliquo tempore determinato, nisi sit extrema necessitas, ut quando imminet periculum mortis, aut obligatio recipiendi vel administrandi aliquod sacramentum: Ergo &c. si tamen nollet peccator contèri, & præceptum contritionis pro illo instanti urgeret, neque sine gravi peccato ulterius differri posset, tunc peccator verum DEI amorem super omnia habere non posset, nisi haberet formalem poenitentiam & dolorem de peccato, quia repugnat aliquem verum DEI amorem super omnia habere,

nisi habeat voluntatem implendi omnia præcepta, quando urget eorum obligatio, prout dicitur Christi ad Discipulos Joan. 14. *Si diligere me mandata mea servate*.

Ex dictis in hac conclusione intelligitur, quod quando poenitentia dicitur necessaria necesse est medijs ad salutem, hoc debet intelligi de poenitentia formali aut virtuali; nonnisi quatenus ut ostendimus, ad justificationem & salutem sufficit sola poenitentia virtualis, nimirum actus cum actuali martyrio, vel actus charitatis, in quo tanquam in aliquo eminentiori tota virtus & efficacia poenitentiae continetur, ideoque virtualis poenitentia dicitur.

Dico tertio, de potentia Dei absoluta, peccata remitti possunt, absque ullo actu poenitentiae tam formalis quam virtualis. Ita ex Thoma docent Ledesma, Nugno & alij, contra Petrum Soto, & Dominicum Soto, id repugnare existimantes.

Probaturs primò conclusio: Potest Deus peccatorem dormientem, ac proinde nullum poenitentiae formalis aut virtualis actum elicientem, justificare, infundendo gratiam & charitatem. Atqui in tali casu peccata remittuntur: Ergo de potentia DEI absoluta, peccata remitti possunt, absque ullo actu poenitentiae tam formalis quam virtualis. Minor constat, nam gratia & charitas ex natura rei repugnant cum peccato, quia habent effectus formales oppositos; gratia enim reddit hominem Dei amicum, & ipsam gratiam & acceptum, & charitas ipsum in Deum tanquam in ultimum finem convertit: At verò peccatum reddit hominem Deo exolum, & ejus amicum, ab eoque ut ab ultimo fine ipsum avellit.

Major autem probatur: Tum quia actus poenitentiae formalis aut virtualis, non est forma justificans formaliter hominem sed tantum dispositio ad formam justificantem, scilicet gratiam, ut in tractatu de justificatione contra Vasquez ostendimus: Deus autem potest de potentia absoluta producere & communicare formam sine dispositionibus, ut etiam patet in naturalibus. Tum etiam, quia Deus in Sacramento Baptismi de facto infundit gratiam parvulis sine ipsorum consensu, & absque ullo actu ab ipsis elicio: Ergo id quoque poterit etiam extra Sacramentum, respectu adultorum.

Probaturs secundò conclusio: Potest Deus naturam hominis peccatoris assumere ad suam personam, etiam ipso homine nihil operante, nec actum poenitentiae formalis aut virtualis eliciente: Sed in tali casu peccatum non manet in illa natura sic assumpta: Ergo de potentia Dei absoluta potest tolli peccatum absque ullo actu poenitentiae tam formalis quam virtualis. Major constat, minor etiam est manifesta. Tum quia repugnat peccatum esse in homine qui est Deus, sic enim Deus, seu persona divina diceretur aversa à Deo, habendo humanitatem aversam per peccatum. Tum etiam, quia si gratia habitualis est impossibilis cum peccato, quia est participatio divinae naturae, & sanctitatis increatae, illa tiori gratia unionis, quæ est ipsamet Dei natura & sanctitas increata, expellit peccatum, & consistere nequit. De quo fusè in tractatu de incarnatione.

Probaturs tertio conclusio: Deus potest hominem peccatorem elevare ad visionem beatificam, in hoc enim nulla videtur esse repugnancia: Sed hoc ipso ille homo justificaretur & emendaretur.

daretur à peccatis: si enim peccatum non comparitur cum gratia, multominus cum beatitudine, quæ est gratia consummata, & perfecta unio cum Deo: Ergo sine pœnitentia potest tolli peccatum.

Obijcies primò contra istam conclusionem: D.

20. Thomas hic art. 2. ait quod impossibile est sine pœnitentia remitti peccatum: Sed non loquitur ibi de potentia Dei ordinaria: Ergo vult non posse, etiam de potentia absoluta, remitti peccatum sine pœnitentia. Minor probatur: si loqueretur de potentia ordinaria, nulla esset differentia quam ibi statuit inter pœnitentiam ut est virtus, & inter pœnitentiam ut est sacramentum, dicens impossibile esse remitti peccatum sine virtute pœnitentiae, non autem sine sacramento pœnitentiae. Sequela patet, quia etiam sine sacramento pœnitentiae non potest remitti peccatum, de potentia ordinaria.

21. Respondeo negando Minorem, & ad ejus probationem, nego sequelam; differentia enim quam ibi statuit D. Thomas, consistit in eo quod sine pœnitentia ut est virtus, in nullo statu potest remitti peccatum, de via ordinaria, cum tamen sine sacramento pœnitentiae possit in aliquo statu remitti, in illo scilicet qui fuit ante legem Evangelicam: Sicut (inquit) remisit Christus mulieri adultera, ut legitur tom. 8. & peccatrici, ut legitur Luca 7. quibus tamen non remisit peccata sine virtute pœnitentiae.

Obijcies secundò: Culpa est malum voluntarium: Ergo non potest tolli, nisi voluntate mutata.

Respondeo, concessio Antecedente, distinguendo Consequens; nisi voluntate mutata, per infusionem habitus gratiae & charitatis, concedo. Per actum pœnitentiae, nego. Si enim Deus peccatori dormienti habitum gratiae & charitatis infunderet, hoc ipso illum justificaret, & peccati maculam ab eo tolleretur; cum macula peccati in privatione gratiae habitualis consistat, ut in Tractatu de peccatis ostensum est, & impossibile sit remanere privationem cum forma opposita.

Dices, In eo casu tolleretur quidem macula peccati, ut est quid physicum, non verò ut est quid morale & voluntarium: Ergo non tolleretur ut habet rationem peccati habitualis.

Respondeo, negando Antecedens, nam quando aliqua sunt, etiam nobis nescientibus, in nostram utilitatem, censetur virtualiter seu interpretativè eis consentire; atque adeò talis peccator dormiens, censetur virtualiter & interpretativè infusioni habitus gratiae & charitatis, subindeque destructioni maculae peccati, seu peccati habitualis, consentire; unde statimque excitans esset, aut intra breve tempus, eliceret actum contritionis & charitatis, quia hoc ad suam Dei providentiam pertinet, quæ non vult destruere naturas rerum.

Obijcies tertio: Implicat peccatum remitti adultero, nisi liberè convertatur in Deum: Sed non potest liberè converti in Deum, sine actu pœnitentiae formalis aut virtualis: Ergo nec ipsi peccatum remitti, sine formali aut virtuali pœnitentia. Major probatur: Non potest libera aversio à Deo tolli, nisi per liberam conversionem in Deum: Sed peccatum adulteri est libera aversio à Deo: Ergo non potest peccatum remitti adultero, nisi liberè convertatur in Deum.

Respondeo distinguendo Majorem, nisi liberè convertatur in Deum, actu, vel habitu, concedo. Actum semper, nego. Sicut enim aversio à Deo, quæ in peccato habituali reperitur, non est nisi habitualis (actualis enim cum peccato actuali Tom. V:

li transit) ita & per conversionem habituales ipsi oppositam potest tolli: talis autem conversio habitualis fit per habitum gratiae & charitatis à Deo infusus, unde ad illam actus pœnitentiae formalis aut virtualis non requiritur.

Dico quartò, pœnitentiam ita remittere omnia peccata, ut non possit, etiam de potentia absoluta, unum remitti sine alio. Ita D. Thomas hic art. 3. & Thomistæ communiter, contra Scotum, Suarezem, & alios, existimantes, Deum posse remittere peccata, per solam extrinsecam condonationem, absque infusione gratiae, & sine ulla intrinseca hominis mutatione, quos in Tractatu de justificatione fusè impugnavi. Unde ex principiis ibi statutis probatur breviter nostra conclusio. Non potest Deus, etiam de potentia absoluta, in statu elevationis naturæ humanæ ad ordinem supernaturalem, remittere peccatum, nisi infundendo gratiam. Sed non potest, etiam de eadem potentia, gratia simul stare cum aliquo peccato: Ergo non potest, etiam de potentia absoluta, remitti unum peccatum sine alio. Major loco citato, §. 4. fuit probata. Minorem etiam ibidem art. 5. variis rationibus demonstravimus: unde ad prædictum de justificatione Tractatum, Lectorem remittimus, ne eadem hic inutiliter repetamus.

ARTICULUS III.

An contritio perfecta semper habeat conjunctam remissionem peccati mortalis, etiam ante receptionem actualem sacramenti.

Partem negantem tenent aliqui Recentiores, existimantes contritionem charitate perfectam non semper, imò nec frequenter, annexam habere remissionem peccatorum ante susceptionem sacramenti, nisi in articulo mortis & in casu necessitatis, in quo nequit penitens adire Confessarium. Quam sententiam docuit Sylvius in editione prima Tractatus de pœnitentia, facta Duaci anno 1618. sed postea in tertia editione ejusdem operis, eam retractavit, seu correxit, dicens se id non intellexisse de contritione perfecta, sed de imperfecta, quæ communiter attritio appellatur, & quæ ante susceptionem sacramenti non affert secum gratiam justificantem & remissionem peccatorum. Et certè jure merito eximius ille Doctor, & de Schola Thomistica optime meritis, hanc retractavit sententiam; cum ea nedum omnibus Scholasticis, sed etiam variis Scripturæ, Conciliorum, & SS. Patrum testimoniis, nec non Summotum Pontificum decretis, apertissime contradicat, ut patebit ex dicendis assertionem sequenti.

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur, contritio perfecta, quæ peccata dereftatur propter Deum summè dilectum, statim infallibiliter secum affert remissionem omnium peccatorum.

Probat primò ex Scriptura & SS. Patribus, dicitur enim Isaia 30. juxta versionem Septuaginta, *Cum reversus ingemueris, tunc salvus eris.*

Zz

Ubi